

Har longsulin er sprottin

Myndir:
Keith Aillardyce

Hans Tórgarð, í
bakgrunninu Birta Mohr
og Súsanna Tórgarð

Hans Tórgarð og Birta
Mohr

Birta Mohr og Katarína
Nolsæ

Gríma *Royndin*
Leikrit og stjórni: Egi Dam
Leikarar: Hans Tórgarð, Súsanna Tórgarð, Birta
Mohr, Tummás Kastalag, Katarína Nolsæ,
Hogni Johansen
Mynd og búnað: Messiana Tómasdóttir

Frumframsýslingin í Norðurlandahúsinum
annað jólaákvöld var ein sögulegur sjónleikur.
Bara það var nóg mikið til at tú fórt at
hyggja við bívandi hjarta. Harafurtaf var
hann um ongan minni enn tjóðarhetju okk-
ara Nólsoyar Páll, sum so mangar søgur og
mýtur ganga um. Men óttin fyri einum
álvarsomum lærustykki fullum av fremsta-
fingrum um hetta stórmennið hvarv bein-
avegin.

Leikurin *Royndin* um Nólsoyar Páll er
ein dansandi lættur sjónleikur, sum roynir
áskoðaran. Hann eggjar fyrst hoyrnina við
trummusløgum og sjónina við litum og
dansi, stíliseraðar rørsur, sum ímynda
hendningar. Leikurin er á ongan hátt ein
frásøgn eins og vanligur sjónleikur, har á-
skoðarin fyrst hittir leikararnar ein fyrri og
annan eftir og fær at vita leiklut teirra, áð-
renn hendningar taka við og leiða til eina
hædd og loysn. Leikararnir standa á pall-
inum og spæla fram leiklutimar so hvørt.

Gátufør byrjan

Pallurin er trífyrmtur og á baktjaldinum lýs-
ir spegilmynd av honum, sum fram gjoð-
um leikin skiftir lit, fyrst hvítur, seinni reyð-
ur, gulur og bláur. Leikurin leggur fyrri við
tónleiki og balletkendari uppstilling
framman fyri bøðili, sum stendur klárur við

óksini at hálshegga. Leikararnir eru í við-
um og síðum brúnum, reyðum, violettum
ella gulum búnum við hettu. Tað er einki, ið
visir hvar hetta fer fram – men vit eru íva-
leyst stódd í Fraklandi kólveltingarárni í
1790'árunum, og orð verður ikki mælt fyrri
enn fitta løtu inni í leikinum. Byrjanin er við
øðrum orðum sterk og gátufør, og áskoðar-
in má leita eftir sambandinum við Nólsoyar
Páll.

Byrjan og endi eru dømi um víðdina í
leikkynstrinum. Er byrjanin stíliserað
(koreograferað), so er endin ein monologur,
har kommandanturin greiðir frá støðuni í
Føroyum – friður hevur verið í seinastuni,
ívaleyst tí at Nólsoyar Páll er ikki afturkom-
in av seinastu ferðini úr Danmark. Endin á
leikinum er nakað bráður – eins og áskoðar-
in ongan tíð kann vænta sær skifti í leik-
gongdini sum í vanligum sjónleiki.

Leikkynstrið

Leiksnildirnar eru sum heild sjáldsamar á
okkara leiðum. Ofta er bara talan um á-
bendingar. Tað, sum Páll upplivir uttan-
lands, er víst í balletkendari ferð um pallin.
Kriggini sum herjaðu í Europa um hetta
mundið verða lýst við tveimum røttum
íspeglum, sum dansa og gera keipur. Við
hvørt fara tvær hendingar fram í senn. Með-
an kommandanturin og handilsmaðurin
Groth skifta orð um handilspolitikk aftast á
palli, fylgja konur einum barni til gravar
frammi á palli. Soleiðis verða valdsstøðan
og tær avleiðingar, hon hevur, víst.

Men tað er júst, tá ið tað kemur til orðini,
at tað bílar við hvørt. Styrkin fellur, tá ið

handilspolitikkurin og støðan í landinum
skulu umrøðast. Somuleiðis tá ið Páll
kemur aftur av longu uttanlandsferðini, og
tey skulu fortelja at genta hansara er gift
beiggjanum, og hann í staðin fyri eyk-
nevnið »skúmisleivin« tekur sær navnið
Nólsoyar Páll, tí hann er hugtakin av
Napoleon Bonaparte. Hinvegin verður út-
longsul hansara lættligari loftaður og
vendur, tí »málið hjá longslinum finnur tú
har longsulin er sprottin«.

Í fyrstuni ger Páll, sum Hans Tórgarð
spælir, ikki so nógv um seg, hann mennist
sum leikur liður, og tað kenst náttúrligt.
Birta Mohr spælir væl hin høvuðsleiklutin
– Tea, sum er spegilmynd Páls – hon sum
altíð er í huga hansara, tí hon er skuggi
hansara. Súsanna Tórgarð skiftir millum
fýra leiklutir, hon er tær báðar ógvuslugu og
sterku skokjan og »markedtenderskan« og
hon er stillføra móðir og kona Páls. Hogni
Johansen skiftir eisini millum fýra leiklutir
og ger mest vart við seg sum Brillumaðurin,
sum tú mestsum fer at halda var ein skila-
maður. Katarína Nolsæ er kommandant-
frúan, sum hevur sítt serliga pláss, tá ið
Brillumaðurin kemur á pallin. Komman-
danturin, sum Tummás Kastalag spælir, er
júst ein eintáttað mynd, sum hann aloftast er
í søgunum.

Leikur og søga

Bara summar av væl kendu søgunum um
Nólsoyar Páll, eru við. Tær lýsa ikki ein
kappa, heldur vísa tær tíðardámin ella hug-
burðin í tíðini. Nólsoyar Páll rekur ikki
Brillumannin nakran veg, teir eru heldur

lýstir sum javnlíkar. Hinvegin samsvarar
kommandanturin við ta keipumynd, sum
mong munnu hava av honum úr søgunum.

Leikurin kinir ikki mýtum um Nól-
soyar Páll, nemur við onkrar og snarar teim-
um eitt veg. Kortini endar leikurin við
kendu myndini, at myndugleikarnar hataðu
hann og fegnaðust um at sleppa av við. Stór-
vegis úr kvæðum og teitum Nólsoyar Páls
kemur heldur ikki fyrri. Fuglakvæði sjálv-
andi, men tey hava grímu fyrri andlituð,
meðan tey kvæða. Á tann hátt leggja tey dent
á tað grýlveitslukenda í kvæðinum, og
leikurin allur er í grundini grýla. Leikurin
roynir ikki at finna tann »rætta« Nólsoyar
Páll. Hann er ein roynd at tolka mýtuna – tí
eitur hann heldur ikki Nólsoyar Páll.

Royndin er ein samansettur sjónleikur
við evni úr søgunum um eina tjóðarhetju.
Høvundurin og leikstjórin Egi Dam hevur
snildsliga loyst seg frá evninum, lýsir tað
ikkí beinleiðis, men spælir upp ímóti kunn-
leika áskoðarans um tað – meginparturin av
tí, sum áskoðarin heldur seg vita um Nól-
soyar Páll verður als ikki borið upp á mál,
men tað er góður forkunnleiki at hava.

Malan Marnersdóttir

Sosíalurinn – fimm ferðir um vikuna!